

Vergaderjaar 2021–2022

25 268

Zelfstandige bestuursorganen

Nr. 209

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 juni 2022

Het onderzoeks- en adviesbureau KWINK groep heeft in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) geëvalueerd. Conform artikel 39 van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen dient de Minister van EZK elke vijf jaar een verslag aan de Eerste en Tweede Kamer te zenden ter evaluatie van de doeltreffendheid en doelmatigheid van het CBS. Volgens de Wet op het CBS (artikel 58) maakt ook de onafhankelijkheid van het CBS hiervan onderdeel uit. In deze brief geef ik u mijn reactie op de uitkomsten van de evaluatie. Het rapport van KWINK groep vindt u in de bijlage. Daarnaast treft u in de bijlage de bestuurlijke reactie van het CBS op dit rapport aan. In de evaluatie staat centraal of het functioneren van het CBS over de periode 2016 tot en met 2020 doeltreffend, doelmatig en onafhankelijk is geweest. De wettelijke taken van het CBS die zijn vastgelegd in artikelen 3, 4 en 5 van de Wet op het CBS vormen het kader waarbinnen deze evaluatie werd uitgevoerd.

Conclusies en aanbevelingen

De evaluatie concludeert in algemene zin dat het CBS in de periode 2016–2020 doeltreffend, doelmatig en onafhankelijk is geweest. KWINK groep doet daarbij een aantal aanbevelingen. Ik ga daarmee graag aan de slag samen met het CBS. Hieronder reageer ik op de conclusies en aanbevelingen.

Doeltreffendheid

KWINK groep concludeert dat het CBS doeltreffend is: het voert de wettelijke taken uit, is responsief en levert statistieken van hoge kwaliteit die doorgaans veelvuldig worden gebruikt en tijdig worden geleverd. Het CBS voorziet grotendeels in de statistiekbehoefte, maar heeft beperkte ruimte om te vernieuwen en te innoveren en rondkrijgen van aanvullende financiering lukt soms niet.

KWINK groep doet een aantal aanbevelingen. Zo wordt aanbevolen de transparantie in de werkprogramma's te vergroten, onder andere door het verschil te verduidelijken tussen de niet-Europees verplichte statistieken uit het basispakket (statistieken gefinancierd vanuit de meerjarenbijdrage van het Ministerie van EZK) en de statistieken uit de aanvullende statistische dienstverlening (statistieken die door opdrachtgevers zelf gefinancierd worden). Verder wordt aandacht gevraagd voor IT en hiertoe benodigde investeringen.

Reactie: De conclusie uit de evaluatie dat het CBS doeltreffend voorziet in een statistiekbehoefte stemt positief. De aanbevelingen kunnen hier verder aan bijdragen. Daarom zal ik over het verhelderen van het inhoudelijke onderscheid tussen de niet-Europees verplichte statistieken in het basispakket en aanvullende statistieken met het CBS in gesprek gaan. Het CBS geeft in zijn bestuurlijke reactie ook aan hier voortvarend mee aan de slag te willen gaan in het nieuwe Meerjarenprogramma. Over het aandachtspunt rond de inzet van IT lopen reeds gesprekken tussen het CBS en EZK.

Doelmatigheid

KWINK groep constateert dat de doelmatigheid van het CBS zich in de evaluatieperiode positief heeft ontwikkeld. Dit komt onder andere door kostenbesparingen in de bedrijfsvoering en innovatieve methoden voor de gegevensverwerking. Het CBS heeft ook de transparantie over de kosten voor opdrachtgevers aanzienlijk vergroot door verduidelijking van de uurtarieven. Daarnaast zet CBS zich in om de feitelijke en ervaren administratieve lasten voor het werkveld te beperken.

KWINK groep beveelt aan om samen met andere Europese statistiekbureaus in te zetten op het genereren van meer vergelijkingsinformatie, om hiermee internationaal meer te leren over statistiekproductie en de doelmatigheid ervan.

Reactie: De verbetering van de doelmatigheid is een mooi resultaat. Ik moedig daarbij het voorgenomen initiatief van het CBS aan om in de Europese Unie het gesprek op gang te brengen over het verbeteren van internationale vergelijkingsinformatie, zoals het CVS heeft opgenomen in de bestuurlijke reactie op de aanbeveling van KWINK groep.

Governance en onafhankelijkheid

KWINK groep stelt vast dat de interne governance van het CBS goed functioneert en voldoende waarborgen kent. Diverse checks & balances zijn geherpositioneerd in 2017 met het opheffen van de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) en het instellen van de Raad van Advies. Met deze checks & balances zijn het functioneren en de onafhankelijkheid van het CBS voldoende geborgd. Er bestaat geen twijfel over de onafhankelijkheid van het CBS.

KWINK groep beveelt aan om de interactie tussen de eigenaar, opdrachtgever en het CBS (de zogenaamde driehoek) te versterken, evenals met de relevante actoren daarbuiten. Hiervoor worden verschillende mogelijkheden genoemd: een pro-actievere opdrachtgeversrol, periodieke ervaringen ophalen als opdrachtgever bij andere departementen om kennis en inzichten uit te wisselen en periodieke driehoeksoverleggen voeren over onderwerpen die zowel eigenaar als opdrachtgever aangaan. Verder concludeert KWINK dat het CBS slechts in beperkte mate vrije (financiële) ruimte heeft. Daarom beveelt KWINK groep aan om in kaart te brengen hoeveel vrije ruimte er nodig is voor het CBS om op eigen

initiatief nieuwe statistieken te produceren en te innoveren, en om statistieken te maken waarvoor publieke vragers onvoldoende koopkrachtig zijn. Vervolgens zou meer vrije ruimte moeten worden gecreëerd.

Reactie: Dat de evaluatie positief oordeelt over de aanpassingen in de interne governance is belangrijk, gezien de onafhankelijke positie van het CBS. Een deel van de aanbevelingen van KWINK groep sluit aan bij acties die al eerder in gang zijn gezet. Zo is sinds dit jaar al gestart met een periodiek driehoeksoverleg tussen eigenaar en opdrachtgever van EZK en het CBS.

KWINK groep beveelt aan om kennis en ervaringen bij andere departementen op te halen. Hiertoe wordt de komende tijd in het licht van aankomende evaluatie over de beleidsregel en regeling opvolging aan gegeven. Een gesprek over hoe departementen omgaan met de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen sluit aan bij de voorbeelden die KWINK groep noemt om ervaringen op te halen. Daarnaast ga ik graag in op de uitnodiging van het CBS in zijn bestuurlijke reactie om de mogelijke oplossingsrichtingen voor de benodigde vrije ruimte te verkennen.

Tot slot

Op 1 juli 2020 zijn de Beleidsregel taakuitoefening CBS en Regeling werkzaamheden derden (beleidsregel en regeling) in werking getreden voor aanvullende statistische diensten die het CBS levert. Gezien de recente inwerkingtreding maken de beleidsregel en regeling geen onderdeel van deze evaluatie uit. KWINK groep constateert dat de verhouding tussen marktpartijen en het CBS een onderwerp is dat leeft en in de loop van deze evaluatie hebben enkele statistische marktpartijen kritiek geuit op deze rolverdeling. Dit vraagstuk valt buiten de reikwijdte van dit onderzoek, maar zal aan bod komen in de evaluatie van de beleidsregel en regeling waarin deze verhouding is geregeld. Deze worden dit jaar separaat geëvalueerd, nadat zij twee jaar in werking zijn geweest.

Graag dank ik KWINK groep voor het gedegen onderzoek. Met de aanbevelingen uit het evaluatierapport ga ik aan de slag samen met het CBS om de resultaten verder te verbeteren.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
M.A.M. Adriaansens